

LA MIRADA I LA MÚSICA EN L'OBRA D'ANNA DODAS

CATERINA RIBA*

*Grup d'Estudis de Gènere: Traducció,
Literatura, Història i Comunicació
Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya*

1. INTRODUCCIÓ

Anna Dodas (1962-1986) és autora de dos poemaris: *Paisatge amb hivern* (1986), amb el qual guanyà el premi Amadeu Oller,¹ i *El volcà*² (1991). L'any 1999 alguns poemes de Dodas s'inclogueren a les antologies *Paisatge emergent*,³ en què el seu nom apareix al costat de grans figures com Arderiu, Salvà, Leveroni, Abelló, Fuster o Marçal, i *Contemporànies*,⁴ a cura de Vinyet Panyella. L'any 2000 es publicà un dels poemes dedicats a la figura del pare en el volum de poesia temàtica *Generacions*⁵ i, vuit anys després, *Eròtiques i despentinades*,⁶ una antologia a càrrec d'Encarna Sant Celoni, inclogué una altra de les seves poesies.

* Aquest article s'inscriu en les activitats del Grup d'Estudis de Gènere: Traducció, Literatura, Història i Comunicació (GETHLIC) de la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya (2017 SGE 136).

1. Els seus poemes es recolliren a *25 poetes del Premi Amadeu Oller* l'any 1989. S'hi inclogueren «has vist el bosc», «Cremen endins endins», «Es desprèn», «Vingueren cavalls», «qui pensa ara en la mar», «esmola més la pena encara», «Sóc com el tro», «xerriquen amb un so agut», «Els focs d'artifici esperen», «no és aigua, no, que és el foc» (Diversos autors 1989: 187-191).

2. Aquest poemari comprèn tres parts: *Paisatge amb hivern* (el primer recull poètic), *El volcà*, i *Poemes esparsos i esbossos*.

3. L'antologia recull «El riu», «es desprèn», «aquesta és l'hora de les aus», «fuig-me, fuig-me cavall», «darrera l'arc», «si veiessis» (Abelló *et al.* 1999: 229-233).

4. El volum inclou «has vist el bosc», «Es desprèn», «esmola més la pena encara», «no és aigua, no, que és el foc», «Aquesta és l'hora quieta de les aus» (Panyella 1999: 186-188).

5. El poema escollit és «darrera l'arc» (Abrams *et al.* 2000: 29).

6. Hi trobem el poema «no és aigua, no, que és el foc» (Sant Celoni 2008: 58).

Dodas també és autora de diverses narracions breus: el relat *Cap-vespres de foc i de grana* (1982), que li valgué el premi de narrativa de l'Ajuntament de Vic del 1981; *La deessa de les flors* (1982), que guanyà un accèssit en el premi Ajuntament de Calldetenes, i *Les ciutats* (1991), un projecte inacabat. *Les ciutats* havia de ser una obra que reunís diversos relats, dels quals se n'han publicat tres —«La ciutat dels rajols», «La ciutat del Delta» i «La ciutat eterna»— i n'hi ha un quart d'inèdit —«La ciutat conquerida de les cigonyes». També se'n conserven poemes d'adolescència, diversos escrits i una novel·la inconclusa, *Esbossos per a un Rèquiem*.

A més de la seva obra de creació, Dodas també havia dedicat estudis a Jacint Verdaguer i Mercè Rodoreda, publicats a *Ausa* els anys 1992 i 1993, respectivament, i va escriure la tesina sobre l'obra *Mites* de Jordi Sarsanedas.⁷ D'altra banda, és autora de dos fascicles de la *Història de la Literatura Catalana* —el 57 i el 58— consagrats a la narrativa modernista editada per Orbis i Edicions 62.

La veu de Dodas és colpidora, d'una bellesa esfereïdora, impregnada de dolor i d'un cert desafiament. Malauradament, la seva producció és tan intensa com breu, ja que és veïe truncada pel seu brutal assassinat mentre viatjava pel sud de França amb una amiga l'any 1986, quan la poeta tenia tan sols vint-i-tres anys. Més de trenta anys després de la seva mort, el llegat d'Anna Dodas ha passat força desapercebut. El 1993 s'instaurà el Premi Memorial Anna Dodas i Noguer, però deixà d'existir el 2010,⁸ i ara per ara, l'obra de Dodas disposa de ben poca bibliografia crítica, entre la qual destaquen els articles d'Ester Pou (2015) i de Maria Sevilla⁹ (en premsa) a la revista *Ausa*. Tot i que al llarg dels anys s'han dut a terme alguns actes i lectures de la seva poesia,¹⁰ en general la seva obra roman força descon-

7. La primera part de la tesina es va publicar pòstumament al núm. 30 de *Lletra de canvi* (Dodas 1990).

8. Se'n van fer nou edicions i es van guardar Amadeu Vidal, Albert Villaró, Eva Rumi, Helena Porteros, Núria Martínez-Vernis, Andreu Gomila Llevera, Mèrtxe París, Mireia Calafell i Dani Martínez.

9. L'article de Sevilla porta per títol «Anna Dodas i la violència estàtica».

10. Alguns exemples en són l'espectacle basat en la seva obra que Marta Pons creà el 2007, l'homenatge que li reté l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana el

guda. En un article a *Núvol* l'any 2014, Mònica Boixader clamava contra l'oblit a què s'ha relegat l'obra de Dodas:

És cert que en algunes ocasions s'han fet reconeixements literaris, però han estat més emotius que efectius, massa aïllats entre ells i fruit de nobles voluntats individuals. [...] parreu-ne, reediteu-la, poseu-la a les mans dels lectors anònims que l'esperen i no ho saben i que estaran, per força i seny, encantats de conèixer-la. (2014)

Val a dir, tanmateix, que des de l'article de Boixader hi ha hagut un interès creixent per l'obra de Dodas. Va ser fonamental el fet que La Busca reedités *El volcà* l'any 2015, descatalogat feia anys, amb una presentació de Ramon Farrés, una introducció de Núria Martínez-Vernis i el pròleg de la primera edició de Jordi Sarsanedas. Amb motiu d'aquesta publicació, es van organitzar recitals, diversos mitjans se'n van fer ressò i se'n van publicar ressenyes. D'altra banda, l'any 2017 alguns dels seus poemes es van incloure a l'antologia *Com elles*,¹¹ elaborada per Mireia Vidal-Conte, i l'editorial Sabina va publicar, en una edició bilingüe, una selecció de poemes que Max Hidalgo i jo mateixa vam traduir al castellà titulada *Soy como el trueno / Sóc com el tro* (Dodas 2017). També s'ha inclòs un dels seus poemes a l'obra panoràmica *Mig segle de poesia catalana*¹² (2018) de Vicenç Altaió i Josep Maria Sala-Valldaura. D'altra banda, la investigadora Ester Pou i jo estem treballant per aplegar i posar a disposició del públic general la narrativa de l'autora, d'una gran qualitat i que resta esparsa o bé inèdita.

Aquest article se suma a la voluntat de reivindicar l'obra de Dodas, una escriptora de qui Maria-Mercè Marçal, membre del jurat que li va concedir el premi Amadeu Oller, va afirmar: «Hi ha poemes que m'agradaria haver escrit jo» (2004, 104), la millor lloança que una po-

2008 i el recital «Reivindicació d'Anna Dodas» que se celebrà l'any 2014 a la Universitat de Perpinyà.

11. Dins el volum hi trobem els poemes «el perfil de les muntanyes», «Processó d'escarabats», «sóc de vidre», «qui diu la mort? és l'amor» (Vidal-Conte 2017: 301-304).

12. L'antologia inclou el poema «no és aigua, no, que és el foc» (Altaió i Sala-Valldaura 2018: 263).

eta pot fer a una altra. En aquest estudi em proposo fer una breu introducció d'alguns dels neguits que travessen tant la seva poesia com la narrativa i mostraré alguns dels aspectes més rellevants del seu paisatge literari personal. Em centraré especialment en la mirada literària de Dodas i en la relació que s'estableix entre literatura i música en la seva obra.

2. LA BOCA DEL VOLCÀ

Dodas era de Folgueroles i havia estudiat Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona. Ella i el seu company, Ramon Farrés, poeta i traductor, participaren de manera incipient en els cercles literaris, especialment de Vic, i més endavant de Barcelona. Anna Dodas, que escrivia des de ben jove, va anar generant un univers propi, d'una gran riquesa i subtilitat. Probablement, un dels elements més peculiars i significatius de l'obra de Dodas és el tractament de la mirada. Aquesta insistència en la manera d'aprehendre les coses és, de fet, una reflexió sobre la mateixa escriptura, ja que tot projecte literari és una determinada mirada sobre el món.

La manera d'observar com a escriptora es trasllueix en la mirada que els seus personatges dirigeixen al seu voltant. Es tracta d'un esguard vigorós i persistent, que va immiscint-se endins i més endins, que treu una miriada de dits petitíssims que tot ho palpen i que van aixecant una capa i després una altra. És una mirada holística que copsa les textures més subtils, els silencis, la quietud, la humitat i les olors, i que assaboreix amb delectança. Vegem a continuació un fragment de «La ciutat eterna», una recreació del mite d'Eurídice i Orfeu, en què es descriu la manera de mirar del personatge principal, una dona que, tan bon punt comença la història, és mossegada per una serp i es mor. Quan torna en si, és a la ciutat eterna:

Cada objecte d'aquella ciutat era tan important que requeria hores senceres d'observació. Cada casa era forma, era blancor, mil arrugues, mil puntets, fins a arribar al fons, al gra més petit. Ho mirava i mirava tot, cosa per cosa, fins que ho reconeixia a la perfecció, a la més remo-

ta pregonesa, i ella mateixa esdevenia paret, i llum i vidre, i allò que hi ha endins, molt endarrere del vidre i de la llum. (1991b: 283)

Aquest és un dels nombrosos exemples en què l'autora converteix la mirada en tema de la història. La intensitat de la contemplació de Dodas és transformadora. Enfondir així la mirada no està exempt de risc i les conseqüències que pot implicar són inesperades. Ni la veu poètica ni els personatges dels relats en poden sortir indemnes. La magnitud de l'intercanvi provoca necessàriament un desplaçament, una alteració. En aquest cas, la noia es fusiona amb el que està escrutant i esdevé ella mateixa paret i llum i vidre.

Si bé la mirada transformadora apareix en la seva obra de forma recurrent, podríem afirmar que és el tema central de «La ciutat del Delta». Aquest relat explica la visita d'un viatger solitari a la regió del delta, aclaparat per la magnificència de la natura. En un tomb final de la narració, mentre avança pels arrossars negats, el protagonista es converteix en garsa imperial:

Recordà la imatge d'una fruita rodona en un arbre despull, però n'havia oblidat el nom, tots els noms oblidava. Buscant alguna cosa comestible baixà la mirada al llis mirall que engolia els seus peus, i es veié, perfectament equilibrat sobre una pota rosa, el plomatge blanc, el coll llarg i estilitzat, el bec vermell i uns ulls fixos en el seu reflex, cercant algun peix, confiats, perfectament feliços. (1991b: 282)

La pregona curiositat del visitant el porta a fixar l'esguard tanta estona i tan profundament, que és absorbit per la natura. Es tracta d'una transició suau i progressiva que s'inicia molt abans de la mutació final. La descripció del paisatge amb la qual s'obre el relat pinta un ambient amb tints sobrenaturals, amb reflexos roses i morats i petxines multicolors. L'autora empra paraules com *sortilegi*, *somni*, *irreal*, *parany*, *fantasmagòric*, etc., per traslladar-nos a un ambient cada cop més il·lusori, en què sembla aparèixer una ciutat cap per avall d'edificis aguantats per terrats i antenes.¹³ Dodas escriu: «Tot era gris

13. Ramon Farrés afirma que Dodas sentia una gran atracció pel moviment surrealista.

i confús» (1991b: 280), una frase que es pot aplicar tant a l'experiència del viatger com a l'esdevenir del mateix relat.

És interessant assenyalar que la manera d'observar de les garses —que, al seu torn, el viatger contempla sota l'atenta mirada del lector— fa de mirall de l'actitud del protagonista i n'anticipa la transfiguració:

Aquells ocells blancs, elegantíssims i exòtics, el fascinaven. El seu plo-matge niví, el bec vermell, un coll esvelt, llarguíssim, el seu capti-ni-ment reflexiu, els moviments observadors i lents [...] Continuaven lla-vors la seva vagarosa tasca: mirar-ho tot, mirar aquell paisatge sempre igual, monòtonament igual, i tan canviant. (1991b: 278-279)

Al llarg del text, les personificacions constants (els eucaliptus al-tius, els desmais sense esma, el mar indiscret, etc.) van desdibuixant a poc a poc els límits entre els éssers que tenen consciència i els que no en tenen, fins al punt que la metamorfosi es produeix harmònicament sense que el protagonista (ni qui llegeix) hi oposi resistència.

Val a dir que el tractament dels elements naturals, humanitzats, es repeteix al llarg de tota l'obra de Dodas, tant en la narrativa com en la poesia. Al seu segon recull poètic hi trobem, per exemple, la següent imatge ([1991a] 2015: 46):

darrere les muntanyes, agotnades,
hi ha les nits
a punt per saltar les cimeres
abocar-se, vessar per la vall
fins a llepar els peus de la casa

En la poesia també es produeix una comunió amb la natura, una força ferotge, imponent, espaiadora i delicada alhora. La seva im-portància es fa palesa en els títols dels dos poemaris, *Paisatge amb hivern* i *El volcà*. Dodas no presenta elements naturals domesticats ni estilitzats, sinó impulsos incontrolables, d'una bellesa feridora, que es manifesta amb tota l'esplendor. Els versos de l'autora planen arran de sòl rastrejant el misteri essencial que glateix al cor de la terra i que la cavitat del volcà permet albirar. La identificació de la veu poètica amb la natura és absoluta, radical ([1991a] 2015: 39):

sóc com el tro
gemegós que braola en la vall
foll de terror
jo sóc la vall

com el rampí
cec entre pedres
que ensopega amb el terròs

sóc la foradada
vertiginosa que escup
aigua en un salt magnífic

jo sóc el salt

no sóc res més:
una carolina molla
que aguanta la pluja
tristament

Cal tenir en compte que les transformacions literàries eren un aspecte que havia cridat l'atenció de l'escriptora, que en un text sobre *L'Atlàntida* de Verdaguer s'havia referit tant a *Les Metamorfosis* d'Ovidi, com al passatge del gegant Adamastor d'*Os Lusíadas* de Camôes (Dodas 1992: 45). Si aquestes obres narren les peripècies d'uns protagonistes que entren en una expedició i representen un personatge col·lectiu, Anna Dodas proposa un viatge de descoberta interior que també porti alguna mena de revelació sobre el que és comú, humà. I és que allò que observem ens proporciona informació sobre la nostra condició, ens retorna una veritat íntima i abismal. En la narració *Capvespres de foc i de grana*, la narradora fixa l'esguard en les pomes, que, un cop polides, fulguren rutilants com un mirall:

També m'agradava mirar-les les pomes. Anava al rebost i les posava davant meu i me les mirava molta estona. Per a mi, les pomes són vermelles i de cap més color. Les fregava i fregava, estona i estona fins que eren llents i llises com un vidre. Llavors era quan les posava davant del foc i les mirava: veia les flames en la poma com en un mirall ver-

mell. Agafaven colors exòtics i estranys, i m'estava així fins a l'entrada de fosc i el menjador, tan buit, s'omplia del soroll del foc, crec-crec, de les branques trencades, i de l'olor de foc i pomes. (1982a: 37)

Així, tant els arrossars negats de «La ciutat del Delta» com la poma fregada fan de miralls en què es reflecteix la condició de qui hi fixa la mirada. La natura és, per a Dodas, una font d'autoconeixement. La poeta experimenta una curiositat incommensurable, com la d'Orfeu, i igualment temerària. Sent una necessitat ineludible d'explorar els misteris de l'existència i emprèn una expedició introspectiva carregada tan sols amb el seu bagatge literari, la seva capacitat d'observar i d'escoltar el silenci, i la valentia d'inclinar-se a la boca del volcà.

3. LA LIRA D'ORFEU

Orfeu representa en la tradició clàssica el poeta músic, i no és gens estrany que aquesta figura captivés Dodas, ella mateixa escriptora i guitarrista. Anna Dodas havia començat els estudis de música a Vic, que va continuar al conservatori Superior de Música de Barcelona. Feia concerts com a solista i impartia classes, i en els seus textos la música i la literatura s'entretreixen, s'amalgamen i dialoguen de forma permanent, de manera que se'n dilueixen els límits. Dodas experimentava en un moment en què a Catalunya tenien lloc corrents de ruptura, amb propostes molt diverses com les de Biel Mesquida, Vicenç Altaió, Carles Hac Mor o Víctor Sunyol,¹⁴ que feien un replantejament total de la noció de text. La dissolució de les fronteres entre gèneres i el qüestionament del mateix concepte de disciplina havien estat tractats des de diferents posicions per Todorov, Blanchot, Barthes i Kristeva, entre altres, i l'impacte dels discursos exposats a la revista *Tel Quel* a les files catalanes durant les dècades dels setanta i dels vuitanta va ser notable.¹⁵ Quant al trencament de la idea de disci-

14. Dodas coneixia Sunyol i havia fet alguna recensió bibliogràfica per a la revista *Clot*, que ell dirigia.

15. La literatura experimental en llengua catalana d'aquest període (així com la

plines estanques, és convenient recordar també la figura de Brossa, d'una generació anterior, que en una entrevista a *Lluc* amb Biel Mesquida afirmava:

No comprenc un poeta que es desentén de la música o de la pintura, ni un músic que ignori el fenomen poètic o un pintor que no llegeixi. He dit moltes vegades que els gèneres són les cares d'una piràmide que s'ajunten en el seu punt més alt. Són diferents maneres d'expressar una realitat única. (Mesquida 1976: 17)

Aquest és, doncs, el teló de fons amb què Anna Dodas duia a terme el seu projecte literari, marcat per la seva formació musical. Una de les traces més visibles de la seva relació amb la música és la inserció de dues partitures en el poemari *Paisatge amb hivern*. Anna Dodas va demanar a Josep Baucells, amb qui compartia sopars, excursions i converses sobre concerts i llibres, que triés alguns poemes i els musiqués. Baucells explica que, malgrat que ell era molt escèptic envers aquesta idea perquè pensava que els lectors no entendrien les partitures, hi va accedir a causa de l'entusiasme de l'amiga. Així, va escollir dos poemes, «has vist el bosc» i «S'amaren els vidres», i va fer dues composicions de música contemporània. La primera és una peça per a cor a vuit veus, quatre de masculines i quatre de femenines, amb reminiscències de la polifonia renaixentista. Hi ha una melodia principal i la resta de veus l'acompanyen. La textura, molt densa, recorda el bosc del poema. La segona és per a flauta, violoncel i veu. El fet que els instruments siguin molt extrems —un de molt agut i un altre de molt greu— aporta un punt de contrast. Es tracta de música tonalment oberta i de gran tensió melòdica, menys vertical i més dispersa que l'anterior. Totes dues són peces angulosos i obscures que responen a l'esperit del poemari, tot i que ell descriu Anna Dodas com una persona «alegre i plena de vida» i explica que ells reien i es divertien molt.¹⁶

problematització del concepte mateix d'experimental) ha estat àmpliament estudiada per Margalida Pons (2007, 2013).

16. Informació facilitada per Josep Baucells. Actualment, Baucells és professor i compositor.

A més d'incloure partitures en un recull de poemes, també va traslladar motius compositius a l'estructura literària. Carme Rubio diu, en un text escrit arran de la reedició de l'obra poètica, que *El volcà* «sembla concebut com una composició musical i està organitzat en quatre parts. Les hauríem de considerar moviments, com en una composició simfònica?» (2016, 50). La literatura de Dodas és travessada pel seu amor envers la música i, per tant, penso que es pot afirmar que sí, que les diverses seccions d'*El volcà* alludeixen a moviments musicals. Val a dir que amb anterioritat a la poesia, l'any 1981, Dodas havia escrit un relat en què duia a terme aquest paralelisme de manera explícita. La narració, titulada *Suite*, avui dia inèdita, es dividia en sis capítols: «Ouverture», «Allemande», «Courante», «Menuet», «Sarabande» i «Gigue». Es tracta de la successió de danses de la suite barroca, que havien cultivat, entre d'altres, Bach i Händel. Dodas fa seva la batuta i aixeca remolins de paraules, notes, silencis i estremiments. Escriu una partitura literària i la interpreta. La poeta accelera, intensifica fins al calfred, reposa i prossegueix. Exposa la bellesa en la seva màxima vulnerabilitat, delicada i ferotge:

Anava recollint totes les sensacions deixades ara i adés a l'aire, i les tancava i amalgamava fins reunir-les totes en un sol fil, una sola melodia acompanyada d'un baix assegurador de les més tímides esperances. Quanta feblesa semblava reposar en aquell puntal, com qui s'aguanta en els braços de l'amor i es sent dèbil! La melodia es perdia, dibuixant només una línia que posseïa tot l'encís de les dolces deesses.¹⁷

El text segueix l'expansió melòdica, que desplega un motiu principal —la mateixa suite— combinat amb altres elements (divinitats gregues, l'amor, sensacions estètiques, etc.) que l'acompanyen i l'harmonitzen. Dodas diu la música amb les paraules, fa que els mots projectin sons, que cantin i ens trasbalsin.

També a *Capvespres de foc i grana* s'hi trenen la música, la literatura i l'amor. En aquest cas, la forma de la narració evoca una fuga.¹⁸

17. Agraïxo a la família d'Anna Dodas que m'hagi facilitat l'accés als textos inèdits.

18. Agraïxo a Clara Sanmartí l'assessorament en les qüestions musicals.

Sabem que l'autora era una gran admiradora de Bach —que interpretava sovint durant els seus concerts—, i entre els escrits que ens deixà hi ha un text manuscrit, datat l'agost de 1985, que diu:

El Bach de les fugues, que podria ser ajogassat, però no ho és. O l'entrellat de l'ofrena... malgrat tot, tot tan solemniat, tan calculat i mai fred.

El Bach que t'eriça el pèls de la nuca, que et fa estremir, i que, quan agafo el violí després de temps de no fer-ho, els dits toquen i em vénen ganas de plorar. El Bach, que t'obre la porta de bronze, i els grans vents que en surten et toquen, et fan basarda i no comprens.

A *Capvespres de foc i grana*, igual que en el contrapunt, hi apareixen diversos temes (les pomes, la mel, el foc, la boira, el poeta, l'amant) que es van desenvolupant i enxarxant els uns amb els altres, i que es van modificant amb la repetició fins a fondre's amb el tema següent, sense desaparèixer mai del tot. Així, les pomes, el primer dels motius, seria el dux —terme musical per referir-se al tema que està construït sobre la tònica— i deixaria pas a la mel al cap d'uns quants paràgrafs, que al seu torn seria substituït pel tema següent, la boira, i així successivament. Fixem-nos en la transició entre les pomes i la mel. La mel, que ja s'havia esmentat en la primera frase de la narració, es recupera en aquest moment i adquireix tot el protagonisme:

La mare deia que no era bo que em passés tanta estona sola mirant les pomes i la mel.

La mel també m'agradava molt. L'agafava d'un gran pot amb una cullereta i sempre em seguia un filet. Queia fent ziga-zagues, cargolant-se i recargolant-se i fent jeroglífics estranys. Primer de tot, en queia tot un raig. Costava que es decidís a caure; a poc a poc s'anava tombant, seguint la inclinació de la cullera fins que pesava tant que queia. (1982a: 38)

Les pomes, la mel i la boira són temes que s'identifiquen i se senten d'una manera nítida. Però el poeta i Ell ja no són tan clars, com si, musicalment, s'hagués fet servir una tonalitat complicada o molts se-

mitons. D'altra banda, les dues aparicions del pare, que obre la porta amb un espetec, encén el llum i trenca l'encís, són clares dissonàncies que produeixen molèstia o desgrat: «Tots els pares del món van inventar les bombetes i ja no podem retrobar la dolçor de les pomes, de la mel, del foc i de la boira» (1982a: 38).

Per altra banda, en un altre relat, Dodas també fa referència explícita a una peça musical concreta. La darrera frase de la narració «La ciutat eterna», «Chè faró senza Euridice, che faró senza il mio ben?» procedeix del text original en italià de l'ària més famosa d'Orfeu i Eurídice, òpera del compositor alemany Gluck, feta en col·laboració amb el llibretista Raniero di Calzabigi i estrenada a Viena el 1762. Gluck i Calzabigi es feren famosos per les seves obres de reforma, en què se suprimia tot allò que era superflu, fossin personatges, escenes o adornaments. La versió del mite grec de Dodas també respon a aquest plantejament i presenta una adaptació concisa i depurada del mite. Seguint el text de Calzabigi, la narració comença amb el decés d'Eurídice i relata el rescat fallit del seu marit.¹⁹

És significatiu que *Capvespres de foc i de grana* parteixi, sense referir-s'hi directament, del poema «Cambra de la tardor» de *Les dones i els dies* de Gabriel Ferrater, del qual Dodas insereix versos al llarg del text. Ferrater, conegut pel seu llenguatge planer i clarivident, afirmava en l'epíleg de *Da nuces pueris* que «tot poema hauria d'ésser clar, sensat, lúcid i apassionat» (1998: 77). Tant Gluck com Ferrater representen en els llenguatges respectius un trencament amb la tradició que passa per un rebuig a les floritures i una vindicació de l'austeritat formal. Tanmateix, tot i que Dodas els presenti com a referents, la seva narrativa es caracteritza més que per un estil despullat, per un interès primordial per l'essència de les coses.

19. Orfeu havia commogut els déus amb el seu cant planyívol i li havien concedit la gràcia de recuperar la seva dona sempre que no es girés a mirar-la fins que no haguessin abandonat el món de les ombres. Orfeu no resistí la temptació de comprovar que la seva estimada el seguia i veié com Eurídice li era arrabassada per sempre.

4. PARAULES FINALS

L'obra d'Anna Dodas és singularíssima. El seu projecte literari, la seva mirada, furga l'entorn de manera insistent i insaciable. L'autora, que havia crescut entre camps i bestiar a la plana de Vic, veia en la natura una via des d'on podia explorar el misteri de l'existència. Dodas solia tocar la guitarra a les placetes i les fonts de Folgueroles sota la mirada expectant dels pics nevats del nord, asseguda al banc de llosa freda on quatre generacions enrere meditava Jacint Verdaguer.

La seva relació amb la música i la literatura era tan íntima que és difícil abordar els seus textos sense tenir-ho en compte. La seva recerca i experimentació desdibuixen els confins entre disciplines, en un moment en què a Catalunya es duïen a terme propostes d'escriptura que reflexionaven sobre la mateixa pràctica i els límits del llenguatge. Anna Dodas tenia una fèrtil vida interior plasmada en una obra d'una gran qualitat. Tot i que es tracti d'un projecte literari segat molt aviat, el que ens ha arribat mereix fer-se un lloc a les lletres catalanes.

BIBLIOGRAFIA

- ABELLÓ *et al.* (1999): Montserrat Abelló, Neus Aguado, Lluïsa Julià i Maria-Mercè Marçal (eds.), *Paisatge emergent. Trenta poetes catalanes del segle XX*, Barcelona: Edicions La Magrana.
- ABRAMS *et al.* (2000): Sam Abrams, Jaume Subirana i Víctor Sunyol (eds.), *Generacions*, Vic: Eumo Editorial.
- ALTAIÓ i SALA-VALLDAURA (2018): Vicenç Altaió i Josep Maria Sala-Valldoura (eds.), *Mig segle de poesia catalana, del maig del 68 al 2018*, Barcelona: Proa.
- BOIXADER (2014): Mònica Boixader, «Anna Dodas i un clam modest contra el silenci», *Núvol* (28 gener 2014). <<https://www.nuvol.com/opinio/anna-dodas-i-un-clam-modest-contra-el-silenci/>> [Consulta: 28 maig 2018].
- DIVERSOS AUTORS (1989): *25 poetes del Premi Amadeu Oller*, Barcelona: Edicions La Magrana.
- DODAS (1982a): Anna Dodas, *Capvespres de foc i de grana, Ausa*, X, n. 101, p. 37-44. També disponible a : <<https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/38616/38489>> [Consulta: 28 maig 2018]

- (1982*b*): Anna Dodas, *La deessa de les flors*, *Clot*, n. 1, p. 48-52.
 - (1986): Anna Dodas, *Paisatge amb hivern*, Barcelona: Edicions del Mall.
 - (1990): Anna Dodas, «“Mite en un jardí”: el mite introductorí», *Lletra de canvi*, n. 30, p. 36-43.
 - (1991*a*): Anna Dodas, *El volcà*, Barcelona: Edicions 62. (2a. ed.: *El volcà*, Barcelona: La Busca, 2015.)
 - (1991*b*): Anna Dodas, *Les ciutats*, *Ausa*, XIV, n. 126, p. 268-286. També disponible a: <<https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/38429>> [Consulta: 28 maig 2018].
 - (1992): Anna Dodas, «“L’Atlàntida” i “Os Lusíadas”: dos poemes neoclàssics», *Ausa*, XV, n. 128-129, p. 45-62. També disponible a: <<https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/38406/38279>> [Consulta: 28 maig 2018].
 - (1993): Anna Dodas, «Per a un estudi de “Mirall trencat”: un procés de poetització», *Ausa*, XV, n. 131, p. 289-302. També disponible a: <<https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/38390/38263>> [Consulta: 28 maig 2018].
 - (2017): Anna Dodas, *Soy como el trueno / Sóc com el tro* (trad. de Max Hidalgo i Caterina Riba), Madrid: Sabina Editorial.
- FERRATER (1968): Gabriel Ferrater, *Les dones i els dies*, Barcelona: Edicions 62.
- (1998): Gabriel Ferrater, *Da nuces pueris*, Barcelona: Edicions 62.
- MARÇAL (2004): Maria-Mercè Marçal, *Sota el signe del drac. Proses 1985-1997*, Barcelona: Proa.
- MESQUIDA (1976): Biel Mesquida, «Crònica de successos: es robaren un poeta. Joan Brossa», *Lluc*, n. 659, p. 15-19.
- PANYELLA (1999): Vinyet Panyella (ed.), *Contemporànies. Antologia de poemes dels països catalans*, Tarragona: Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència, Institut Català de la Dona.
- PONS (2007): Margalida Pons, «Formes i condicions de la narrativa experimental», dins: Margalida Pons (ed.), *Textualisme i subversió: formes i condicions de la narrativa experimental catalana (1970-1985)*, Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, p. 7-79.
- (2013): Margalida Pons, «Ilegibilidad y tradición en la poesía experimental», 4520*F. Revista electrónica de teoría de la literatura y literatura comparada*, n. 8, p. 28-46. <http://www.452f.com/pdf/numero08/08_452f-mono-marga-lida-pons-en.pdf> [Consulta: 28 maig 2018].
- POU (2015): Ester Pou, «Sylvia Plath i Anna Dodas: un diàleg entre poetes», *Ausa*, XXVII, n. 175, p. 191-212. També disponible a: <https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/299255/388626> [Consulta: 28 maig 2018].

- RUBIO (2016): Carme Rubio, «L'oportuna reedició d'«El volcà» d'Anna Dodas i Noguer», *Serra d'Or*, n. 673, p. 49-52.
- SANT CELONI (2008): Encarna Sant Celoni (ed.), *Eròtiques i despenitades: un recorregut de cent anys per la poesia catalana amb veu de dona*, Tarragona: Arola Editors.
- VIDAL-CONTE (2017): Mireia Vidal-Conte (ed.), *Com elles. Una antologia de poetes occidentals del segle*, Palma: Lleonard Muntaner Editor.